

IDEGEN TŰZ: ÁRON KÉT FIÁNAK HALÁLA

Részlet a Tánhumá Midrásból¹

A Leviticus tizedik fejezete Áron két fiának rejtélyes és kegyetlen haláláról számol be. Talán villám ölte meg őket? „Nádáv és Ávihu, Áronnak fiai, veték egyenként a tömjénező lapátjukat és tüzet tettek arra, füstölő szert és az Örökkévaló elé vitték az idegen tüzet, amelyet nem parancsolt nekik. És tűz jött ki az Örökkévaló előtt, és elemészette őket, és meghaltak az Úr előtt.” Vajon Áron fiai (Nádáv és Ávihu) szentek voltak, vagy bűnöztek? A midrás kizárja az első lehetőséget, és a füstölőáldozat bűnét a következőképpen magyarázza: „Nádáv és Ávihu azért haltak meg, mert tanítómesterük, Mózes előtt (helyett) törvényt tanítottak”. És mégis, Nádáv és Ávihu felett soha nem szűnt meg a gyász.

„Áron két fiának halála után.” Rabbi Eliezer nevében ezt tanuljuk: Nádáv és Ávihu azért haltak meg, mert tanítómesterük, Mózes előtt² *háláchát* [törvényt] tanítottak. Történt egy tanítványnyal, hogy tanára előtt törvényt tanított. Rabbi Eliezer így szólt feleségének, Imá Sálom-nak: ez még az éjszakát se éli túl és meghal. Így történt. Nem múlt el az éjszaka, mikor meghalt. Erre azt kérdezték [Rabbi Eliezer] tanítványai: mesterünk, te próféta vagy? Ő így válaszolt: nem vagyok próféta, se próféta fia, csak elismernek a mestereim. Aki mestere előtt törvényt tanít, életével fizet. [Rabbi Eliezer] így tanította: szabály, hogy a tanítvány csak akkor taníthat *háláchát* a mestere előtt [helyett], ha legalább tizenkét mil³ távolságra lakik tőle, amint Izrael táborai voltak az [isteni hangtól]: „a Jordán mentén táboroztak, Bet Jesimot-tól Ábel Sittim-ig” (Szám 36, 49).⁴

Egyszer Rabbi Náhumot, Rabbi Jirmijá fiát a falusiak arra kérték, hogy tanítson, és tanított. De a falusiak [utólag] megkérdezték: ugye, te azt tanítottad nekünk, hogy a tanítvány csak akkor taníthat *háláchát*, ha mesterétől legalább 12 mil távolságra van, Izrael táborának [kiterjedésének] mértéke szerint. Vajon nem Cipóriban él a te mestered?⁵ Rabbi Náhum így válaszolt: esküszöm, ha tudom, nem tanítottam volna [nálatok]. A nap végét már nem érte meg.

A Tóra négy helyen említi Áron két fiának halálát és bűnüket. És miért? Azért, mert „másban” [más vétekben] nem találta őket bűnösnek. Rabbi Elázár Há-Modai így magyarázta: hogy lássátok, az Örökkévaló számára milyen nehéz megpróbáltatás volt Nádáv és Ávihu halála. Ahol [az Írás] a halálukat említi, megemlékezik a bűnről is. Miért? Azért, hogy az emberek ne mondják, hogy [ezek] titokban rossz dolgokat követtek el, ezért életükkel fizettek. Bár Káprá, Rabbi Jirmijá Elázár fia nevében mondta, Áron két fia négy dolog miatt halt meg: a közelítés miatt, az áldozat miatt, az *idegen tűz* miatt, és amiatt, hogy nem tanácskoztak:

közéltés: az oltár, a szent hely tiltott megközelítése; *az áldozat:* az ő áldozatukat senki se kérte, se parancsolta; *az idegen tűz:* tüzet [parazsat] vettek az oltár mellől; *nem tanácskoztak:* erről rabbi Hija azt tanítja: „vették egyenként a tömjénező lapátjukat”, mindegyikük [magától – engedély nélkül] cselekedett.

Rabbi Mani Sáb-ból és Rabbi Jehósua Szichninből Rabbi Lévi nevében: Áron fiai négy olyan dolgot követtek el, amely miatt halálbüntetés jár:

kéz- és lábmosás nélkül mentek [a Szentélybe], amiért halál jár: „a Gyülekezet Sátorába jöve mosakodjanak vízzel, hogy ne haljanak meg” (Kiv 30, 20); *nem voltak* [előírás szerint] *felöltözve*, mondván: „és legyenek azok Áronon és az ő fiai, amikor bemennek a gyülekezet sátorába, vagy amikor az oltárhoz járulnak. . . , hogy bűnt ne vigyenek oda, és meg ne haljanak” (Kiv 28, 43). Milyen [ruhadarab] hiányzott? Rabbi Lévi szerint a kabát, mert ez kapcsolatos a halálbüntetéssel: „és legyen az Áronon [a kabát], amikor szolgál, hogy hallják annak csengését, hogy meg ne haljon” (Kiv 28, 35);⁶ *nem voltak fiaik*, ez is a halálbüntetéssel kapcsolatos: „Nádáv és Ávihu meghalt, mikor idegen tűzzel áldoztak az Örökkévaló előtt, fiaik pedig nem voltak nekik” (Szám 3, 4); *ittasan léptek a szentélybe:* „bort és szeszes italt ne igyatok te és a te fiaid veled, mikor bementek a Gyülekezet Sátorába, hogy meg ne haljatok” (Lev 10, 9).

1 Rabbi Tánhumá (5. sz.) nevéhez fűződő midrások (legendák és törvényt magyarázatok) gyűjteménye.

2 „A tanítvány a mestere előtt tanít” kifejezés arra vonatkozik, hogy a tanítás – hasonlóképpen Áron fiai esetében az áldozat – a mester tudta és beleegyezése nélkül történik.

3 1 mil = 2000 könyök; a mestertől való távolságtartást a híres prágai Máháral így magyarázza: az Úr hangjától Izrael tábora kellő távolságban kell, hogy legyen.

4 Ebből tanuljuk, hogy az izraeliták táborainak kiterjedése 12 mil volt (Rasi).

5 Galileai város, melyhez az említett falu túl közel volt.

6 A főpap kabátja szélén harangocskák lógtak.

Ábá Hánin szerint nőtlenek voltak, mivel az Írás azt mondja: „megbocsátott neki és házának”. A „háza” nem más, mint a feleség. Rabbi Lévi szerint beképzelték voltak, és ezt mondták: hol találunk magunknak megfelelő asszonyt? Számos „elhagyott” [megözvegyült] feleség várt rájuk, de ők csak ezt mondogatták: apánk testvére király [Mózes], apánk főpap, anyánk testvére fejedelem, mi pedig a főpap [örökösei] vagyunk, milyen nő lenne nekünk megfelelő?

Rabbi Menáhma Rabbi Jehosua bár Nehémijá nevében: róluk mondta Dávid: „ifjait tűz emész-
tette meg, és szüzei nem énekeltek meg” (Zsolt 78, 63). Miért emészttette meg a tűz ifjait [Áron két fiát]? Azért, mert a szüzek nem énekeltek.⁷

„És monda Mózesnek: „Jöjj fel az Örökkévalóhoz te és Áron, Nádáv és Ávihu” (Kiv 24, 1). Ez arra tanít, hogy Mózes és Áron elöl mentek, mögöttük Nádáv és Ávihu, és utánuk az egész nép. És közben ezt mondogatták: mikor hal már meg ez a két öreg, hogy végre mi vezethessük a népet? Rabbi Judán, Rabbi Avo nevében azt mondta: mindketten fennhangon, egymásnak mondták. Rabbi Pinhász szerint csak gondolták. Rabbi Beráchjá szerint az Örökkévaló azt mondta nekik: „ne örvendj a holnapnak, mert nem tudod, mit hoz a nap” (Példa 27, 1). [A következő napon] rengeteg sikló pusztult el és szőnyeg lett belőlük az anyjuk hátán.⁸

[Az Örökkévaló] Izrael nemeseit⁹ nem bántotta, „Izrael fiainak választottjaira nem emelte a kezét. Jóllehet látták az Istent, mindazonáltal ettek és ittak” (Kiv 24, 11). Rabbi Pinhász szerint ebből látszik, hogy megérdemelték volna, hogy bántsák őket. Rabbi Hosájá mondta: süteményt is vittek a Szinájba! Írva van: „látták az Istent, eközben ettek és ittak”. Úgy bámultak¹⁰ az Isten jelenlétére, mint aki evés-ivás közben a társára néz. Rabbi Johánán szerint a bámulás, akár evés: a „királynak arca fényében élet van; jóakarata olyan, mint a tavaszi eső fellege” (Példa 16, 15). Rabbi Tánhumá szerint ez arra tanít, hogy ott álltak, és közömbösen bámulták a Sechiná-t.¹¹

A Szihnin-beli Rabbi Jehosua, Rabbi Lévi nevében azt mondta: Mózes azonban nem ezt tette, [nem bámulta] a Sechiná-t, hanem „eltakarta Mózes az arcát, mert félt az Istenre tekinteni” (Kiv 3, 6). Mózes félelmének következtében [Izrael fiai] „féltek közelíteni hozzá” (Kiv 34, 30). Arca elfedésének jutalmaképp: „az Örökkévaló hasonlatosságát látja” (Szám 12, 8). Mivel „eltakarta az arcát”, jutalomképp „az ő arcának bőre sugárzott” (Kiv 34, 30). Nádáv és Ávihu csak „bámulták” a Sechiná-t, de nem gyönyörködtek benne.

Fordította és magyarázatokkal ellátta Uri Asaf

7 Nem remélhették, hogy a két Áron fiú feleségül veszi őket.

8 Hátaslovon lévő takaró.

9 A törzsek vezetőit (Áron fiaival ellentétben).

10 Bámultak, régi héber szerint: „táplálták szemeiket”.

11 Sechina: Isten „földi” jelenléte.